

EVALUERING: Afprøvning af selvskadeinitiativet i Gødstrupklyngen

Baggrund

I august 2020 blev det i Klyngestyregruppen besluttet at medvirke i allianceinitiativet omkring afprøvning af tre løsningselementer til forebyggelse og behandling af selvskade blandt unge¹. Arbejdet med afprøvningen af selvskadeinitiativet blev imidlertid forsinket, grundet COVID-19 og blev derfor først opstartet i 2022. Forud for opstarten blev det besluttet på klyngestyregruppemøde d. 22.11.21 at afprøvningen af allianceinitiativet skulle kobles op på det allerede etablerede samarbejde omkring spiseforstyrrelser i form af tovholdergruppen og den fælles brug af Task force for Spiseforstyrrelser og Selvskade i Holstebro. Dermed blev tovholdergruppen i 2022 udvidet til at dække både spiseforstyrrelser og selvskade. Styregruppen for afprøvningen af selvskadeinitiativet i Gødstrupklyngen besluttede først og fremmest at fokusere på afprøvning og evaluering af samarbejdsstrukturen, dvs. implementeringen af løsningselement 1 i form af tovholdergruppen og lokale tovholdere/task forces i den enkelte kommuner. Derfor er der i nærværende notat primært fokus på dette. Task forcen i Holstebro har igennem afprøvningsperioden stillet sig til rådighed for sparring til de øvrige kommuners tovholdere, ligesom Holstebro Kommune har faciliteret videndeling og møder i tovholdergruppen, samt stået for koordinering med regionale samarbejdspartnere og øvrige klynger i forhold til afprøvningen.

Kommunerne i Gødstrupklyngen og regionale repræsentanter har leveret kommentarer til evalueringen, ligesom der er blevet samlet op i styregruppen og i tovholdergruppen. Herunder opsummeres de overordnede pointer. Tilslut i evalueringen fremgår lidt flere detaljer for de enkelte kommuner.

Løsningselement 1a: Lokale tovholdere/task forces i de enkelte kommuner indenfor selvskade

Kommunerne har i forskellig grad investeret i at opbygge egne task forces. Nogle kommuner har udelukkende tovholdere, der på forskellig vis fungerer som lokale videnspersoner.

To af kommunerne har, eller er i gang med at etablere, en mindre task force gruppe, hvor fagpersoner fra forskellige afdelinger mødes og deler viden, samt håndterer sager vedr. selvskade (og spiseforstyrrelser). Derudover var Holstebro Kommunes task force etableret i forvejen og har fungeret fortsat igennem perioden. En af kommunerne har haft overvejelser omkring at etablere egen task force gruppe, men er ikke kommet så langt.

Generelt er indtrykket, at man i kommunerne er kommet længst med opbygningen af viden og organisering i forhold til spiseforstyrrelse. Tilbagemeldingen er fra flere kommuner, at man oplever, at der er større behov for specialviden i disse sager, og at man har flest henvendelser, hvor der efterspørges sparring vedr. spiseforstyrrelser.

¹ Referat fra Klyngestyregruppemøde d. 22.11.21, herunder bilaget: Afrapportering fra arbejdsgruppe vedr. selvskade: [https://www.sundhedsaftalen.rm.dk/modefora/administrative-udvalg/klynger/somatikklyngerne/somatikklynge-vest/klyngestyregruppe-vest/referater-klyngestyregruppen/?SelectedYear=2021&SelectedMeetingId=4933#Selvskadeinitiativ\(15.10-15.30\)](https://www.sundhedsaftalen.rm.dk/modefora/administrative-udvalg/klynger/somatikklyngerne/somatikklynge-vest/klyngestyregruppe-vest/referater-klyngestyregruppen/?SelectedYear=2021&SelectedMeetingId=4933#Selvskadeinitiativ(15.10-15.30))

Der er begrænset talmateriale, idet flere af kommunerne ikke har registreret henvendelser til tovholderne, ligesom flere har oplevet det som vanskeligt at afgrænse selvskademålgruppen.

Ikast -Brande har i en periode på et halvt år registreret en enkelt henvendelse til tovholder vedr. selvskade. I Herning har der været 6 henvendelser vedr. selvskade til tovholderen i Horisont.

Derudover er der følgende talmateriale fra Herning og Holstebro:

Herning Kommune har i 2023 registreret 16 henvendelser vedr. selvskade. Henvendelserne er registreret hos Horisont, Bostøtten i POLARIS, samt hos Vendepunktet ved Børn og familieafdelingen. I 12 af de 16 sager drejede det sig om en ung under 18 år, og alle sager på nær én var vedr. piger. Det er i 14 af de 16 sager socialrådgivere fra børneområdet, som har henvendt sig vedr. sagerne. I halvdelen af sagerne var der både problemstillinger omkring selvskade og spiseforstyrrelse. Til sammenligning var der i Herning i 2023 registreret 8 sager med spiseforstyrrelse alene.

Holstebro Kommune har i 2023 registreret 33 henvendelser vedr. selvskade, hvoraf langt størstedelen (27 sager) drejede sig om unge under 18 år. Sagerne drejede sig desuden primært om piger, hvor der kun var 3 sager, der var vedr. drenge. 5 af de 33 sager vedrørte både selvskade og spiseforstyrrelse. Derudover var der i 2023, til sammenligning, i Holstebro 38 henvendelser vedr. spiseforstyrrelse alene. Henvendelserne, der er registreret i Holstebro, kommer især fra de unge selv og pårørende.

Ovenstående tal er ikke umiddelbart sammenlignelige, da der er forskelligt setup i kommunerne og dermed også forskellig registreringspraksis.

I forhold til afprøvning af selvskadeinitiativet, så har flere kommunerne oplevet det som vanskeligt med en samlet indsats at favne den brede målgruppe, hvor der kan optræde selvskade. Selvskadende adfærd kan have mange forskellige bagvedliggende faktorer og kan være til stede hos målgrupper i mange forskellige typer af kommunale tilbud. Dette kan være medvirkende til, at det har været sværere for tovholderne at finde deres rolle i forhold til selvskadeområdet. En kommune og en regional deltager melder ligeledes tilbage, at det måske havde været mere optimalt, hvis selvskade og spiseforstyrrelse ikke havde været lagt sammen i én gruppe, og at der kunne være forskelligartede behov.

Derudover kunne man forestille sig, at det havde givet et bedre grundlag for indsatsen, hvis man var lykkedes med at lave fælles kompetenceudvikling som en del af selvskadeinitiativet.

Løsningselement 1b: Deltagelse i Tovholdergruppen i Gødstrupklyngen

De tilbagemeldinger, der er kommet fra kommunerne, afspejler både forskelligheder i forhold til implementering og deltagelse, men også flere fællestræk:

- I de to år, hvor tovholdergruppen også har beskæftiget sig med selvskade, er der sket en bevægelse henimod, at alle kommuner er blevet repræsenteret i gruppen fra både børne- og voksenområdet.
- Flere kommuner fortæller, at deltagelsen i tovholdergruppen har givet anledning til, at man i egen kommune har fået mere dialog, kendskab og samarbejde på tværs af de to forvaltninger med selvskade og spiseforstyrrelser med det fælles omdrejningspunkt. Som nævnt er det forskelligt, hvor langt man i kommunerne er i denne proces.
- Deltagelsen i tovholdergruppen har givet anledning til et vedvarende fokus på særligt spiseforstyrrelser og også i nogen grad selvskade.

- Man har brugt tovholdergruppen til sagssparring, vidensdeling og erfaringsudveksling. Herunder kendskab til tilbud og ny viden via små oplæg fra de andre i gruppen.
- En kommune har ikke benyttet tovholdergruppen i 2023, men har tidligere deltaget aktivt.
- Deltagelse i tovholdergruppen fra regionens forebyggelsesteam vedr. selvskade har bidraget med flere perspektiver og viden herfra. Man har savnet, at der på samme vis havde været en regional repræsentant fra spiseforstyrrelsesområdet, hvilket der tidligere har været med et godt udbytte for begge parter.
- I forhold til regional deltagelse har udmeldingen fra BUA været, at man ikke har kunnet prioritere deltagelse fra spiseforstyrrelsesbehandlingen, så som det ellers var aftalt i Klyngestyregruppen, at der skulle være på 2 af de årlige 4 møder i tovholdergruppen.
- Det har desuden været muligt for kommunale medarbejdere at søge sparring på sager ved Rådgivningsenheden ved Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling, som tilbyder virtuel rådgivning til kommunale fagprofessionelle vedr. problematikker om spiseforstyrrelser og selvskade.

Løsningselement 2: Fælles funktioner mellem region og kommuner

I løsningselement 2 blev der lagt op til etablering og afprøvning af tilbud, som skulle løftes i et fællesskab mellem regionen og kommunerne. Der var ikke i afrapporteringen taget stilling til forankring og finansiering af disse fælles tilbud, og dette er heller ikke blevet behandlet efterfølgende i perioden. I forbindelse med opstart af afprøvningen af selvskadeinitiativet opfordrede Styregruppen for alliancen til, at man først satte fokus på løsningselement 1 "Kommunale taskforces for selvskade". Der var samtidig planer om at afholde et videndelings- og evalueringsmøde for deltagerne i 2022, hvilket imidlertid ikke er blevet til noget.

Som nævnt har man i afprøvningen i Gødstrupklyngen primært fokuseret på løsningselement 1, men da der er en vis sammenhæng med de øvrige løsningselementer, har det givetvis haft indvirkning på udbyttet, at man ikke er kommet så langt med løsningselementerne under punkt 2, bl.a. den fælles kompetenceudvikling. Dette har bl.a. skyldtes den manglende afklaring af, hvordan de fælles funktioner skulle forankres og finansieres.

Der er således ikke arbejdet med at etablere løsningselement 2a: Borgerforløb (Tilbud om tidlig afklaring og kort interventionsforløb).

I forhold til løsningselement 2b: Kompetenceudvikling af frontmedarbejdere (Tværsektoriel kompetenceenhed om selvskade), så har det ikke været muligt at etablere en fælles kompetenceenhed om selvskade, men der er afsøgt og afprøvet andre muligheder for undervisning omkring selvskade.

Tovholdergruppen har ad flere omgange givet input til, hvad der er behov for af viden, f.eks. for at klæde kommunale tovholdere på med relevant viden.

I afprøvningsperioden, er E-læringsforløbet "SelvskadeABC" gjort tilgængeligt for alle medarbejdere i kommunerne og i den regionale psykiatri. Forløbet er udviklet i Region Hovedstaden. Børne og Ungdomspsykiatrisk Afdeling i Region Midt har i afprøvningsperioden udviklet virtuel undervisning i grundlæggende psykopatologi, blandt andet en session, der giver basisviden om spiseforstyrrelse og selvskade. Tovholdergruppen har haft mulighed for at afprøve deltagelse i dette, og den virtuelle undervisning i psykopatologi vil fra februar 2024 blive udbudt til alle kommunerne i regionen.

Styregruppen for selvskade i Psykiatrien i Region Midtjylland har udviklet en basisuddannelse for personlighedsforstyrrelser og selvskade. Der arbejdes ved afprøvningsperiodens afslutning

fortsat på at åbne denne uddannelse for relevante medarbejdere fra kommunerne. Der er dog endnu ikke fundet en model for, hvordan ressourcerne til dette kan findes.

I forhold til kompetenceudviklingsbehovet, så har kommunerne været positive overfor E-læringsforløbet, men man har savnet noget mere målrettet i forhold til de kommunale deltagere i tovholdergruppen og de målgrupper, som disse møder. F.eks. at tovholderne blev klædt fagligt på med viden om selvskade, metoder til brug i samtaler med borgere, pårørende mv. Samt at man kunne tage udgangspunkt i cases fra den kommunale verden. Et tema, som der også efterspørges, er et fokus på den afmagt, som ofte opstår, dvs. hvad selvskaden gør ved dem, der står ved siden af, som pårørende og som professionelle.

Løsningselement 3: Selvskadeteams for de sværest selvskadende

I Psykiatrien i Region Midt er der oprettet selvskadeteams i alle afdelinger. I Regionspsykiatrien Gødstrup kaldes det Forebyggelsesteamet. Forebyggelsesteamet har løbende de cirka 30-35 mest syge selvskadende patienter fra kommunerne i Gødstrupklyngen i behandling. Fokus på de svært selvskadende patienter i Region Midtjylland koordineres på tværs af afdelingerne i Psykiatrien af en styregruppe for selvskade.

I november 2023 afholdte styregruppen for selvskade en temadag om selvskade med afsæt i det tværsektorielle samarbejde om de forløb, der er tilknyttet ét af regionens 6 selvskadeteams. De primære deltagere fra kommunerne var medarbejdere fra botilbud og bostøtteområdet.

Uddybende afsnit om erfaringer med løsningselement 1

Psykiatrien i Region Midtjyllands deltagelse i tovholdergruppen

Psykiatrisk Klinik for Spiseforstyrrelser: Har ikke været repræsenteret i tovholdergruppen siden aug. 2022. Det var ellers besluttet i klyngestyregruppen, at der skulle være deltagelse fra klinikken på min. 2 af de 4 årlige møder. Tovholdergruppen oplevede, at det særligt gav mening at have en repræsentant med herfra i forhold til udvikling af samarbejdet, videndeling øget kendskab til hinandens verdener.

Forebyggelsesteamet, Gødstrup: Har deltaget med en sygeplejerske som regional repræsentant på selvskadeområdet i tovholdergruppen siden nov. 2022. Deltageren har meldt tilbage, at hun ser et stort potentiale for at udvikle det tværsektorielle samarbejde i et sådant forum, men at det tager tid at etablere, samt at kombinationen af selvskade og spiseforstyrrelser kan medføre ulemper, f.eks. i forhold til at sikre den rette repræsentation.

De enkelte kommuners erfaringer med lokale tovholdere/task forces og deltagelse i tovholdergruppen

Ringkøbing-Skjern Kommune: Oplevelsen er, at det primært er på spiseforstyrrelsesområdet, at man er kommet langt, bl.a. med en mere systematisk og vidensbaseret tilgang, samt med både interne og eksterne samarbejder, opsporing, tidligt forebyggende arbejde mv. De to socialrådgivere fra børneområdet har fungeret som videnspersoner, som man har kunnet søge sparring hos, men dette primært indenfor spiseforstyrrelsesområdet. I forhold til afprøvning af selvskadeinitiativet, så oplevedes det her som vanskeligt at skulle favne begge målgrupper og lave samme systematik. Målgruppen med selvskadende adfærd er bred, og det har været mere diffust, hvordan opgaven skulle løftes. Der er derfor heller ikke i samme grad, som med

spiseforstyrrelse, orienteret om tovholderfunktionen til kollegaer og samarbejdspartnere. Man kunne tænke, om der skulle have været to forskellige tovholdergrupper, således at områderne blev skilt ad. Med baggrund i de begrænsede erfaringer med lokale tovholdere indenfor selvskade er der ikke indberettet data på henvendelser til egne tovholdere/task force indenfor selvskade.

Ringkøbing-Skjern Kommune har deltaget i tovholdergruppen fra dens begyndelse på spiseforstyrrelsesområdet. 2 socialrådgivere fra børneområdet har deltaget på skift og har fungeret som lokale tovholdere. I 2023 er der kommet en socialrådgiver med fra voksenområdet også. Tovholdergruppen er brugt til sparring og vidensdeling indenfor området. Erfaringsudveksling på tværs af kommunerne, endvidere at fastholde fokus på målgruppen (primært spiseforstyrrelse). Kendskab til tilbud, sparring på enkeltsager, og ved små oplæg fra de andre i gruppen. Det har været rigtig godt, at der har været en med fra regionen, i forhold til selvskadeinitiativet.

Ikast-Brande Kommune: Tovholder fra børneområdet er sundhedsplejerske og har fungeret som lokal vidensperson, som man kunne søge rådgivning hos vedr. spiseforstyrrelser og selvskade. Tovholder er primært blevet kontaktet af forældre, som har fundet kontaktnummer på kommunens hjemmeside. Oftest er den første kontakt endt i en videreformidling til Forebyggelse Børn og Unge. Derudover har kollegaer i Sundhedsplejen søgt sparring hos tovholder, ligesom der har været henvendelse fra enkelte andre fagpersoner og samarbejdspartnere. I forhold til optælling af henvendelser vedr. selvskade i 2023, så er dette blevet begrænset af en længere sygemelding. Der er i 2023 registreret 1 henvendelse til tovholder på børneområdet vedr. en 16-årig pige med selvskadende adfærd. Derudover vurderes mange henvendelser at gå direkte til Forebyggelse Børn og Unge, hvor der også er mulighed for rådgivning. En lokal netværksgruppe har sammen gennemført online undervisning omkring selvskade, og man påtænker i kommunen at udvikle egen lokal task force.

Ikast-Brande har været med fra tovholdergruppens opstart med en tovholder fra børneområdet. I perioder har der også deltaget en teamleder fra voksenområdet i tovholdergruppen. Kommunen har ikke benyttet tovholdergruppen i 2023, men har tidligere deltaget aktivt og ligeledes gjort brug af sparring ved task force tovholder i Holstebro.

Struer Kommune: Der er etableret en lille lokal task force gruppe med fagpersoner på tværs af voksenområdet og Børn og Unge. Her drøftes sager vedr. både spiseforstyrrelse og selvskade, og der tilbydes sparring. Gruppen mødes hver 1,5 mdr. og indkalder derudover akut ved nye sager. Deltagere i den lokale gruppe er: en leder (sundhedsplejen), en rådgiver, en familiebehandler, socialpædagogisk vejleder og en sundhedsplejerske. Derudover inviteres modtager af ny sag med til mødet og får dermed mulighed for sparring i den lokale task force. Oplevelsen er, at det har givet et godt udbytte, bl.a. ved at man samles hurtigere om nye sager. Dermed bliver der hurtigere lavet en plan, og man får taget sig af sagen. Der er desværre ikke ført data på sager i 2023, men man påtænker at starte på dette fra januar 2024. Oplevelsen er, at der har været klart flere sager vedr. spiseforstyrrelse end selvskade.

Struer Kommune har fra tovholdergruppens opstart deltaget med både medarbejdere fra børne- og voksenområdet. Man oplever, at deltagelse i tovholdergruppen har givet en mulighed for erfaringsudveksling og viden om henvisningsmuligheder.

Herning Kommune: I tovholdergruppen har deltaget voksenområdet ved Horisont, mens børneområdet først har været repræsenteret ved leder af PPR og pr. 2023 med repræsentanter fra udfører området under Børn og Forebyggelse, som har deltaget på enkelte møder. Samarbejdet på tværs internt i kommunen omkring spiseforstyrrelser og selvskade har været under opbygning, men er nu godt etableret med myndighedsområdet som en del af den lokale organisering. Som det fremgår tidligere i notatet, har man i de forskellige afdelinger registreret henvendelser i 2023 vedr. spiseforstyrrelser og selvskade.

Lemvig Kommune: Der har været en del udskiftninger i, hvem der har deltaget i tovholdergruppen, hvilket har gjort det svært at gøre sig erfaringer.

Det har været forsøgt at oprette en task force for spiseforstyrrelser i egen kommune med deltagelse af flere faggrupper. Opstart af denne er fortsat i proces.

I forhold til deltagelse i tovholdergruppen, så angiver deltagerne, at de har haft et udbytte i form af vidensdeling og erfaringsudveksling samt sparring på konkrete sager.

Holstebro Kommune: I Holstebro Kommune har man siden 2017 haft en tværgående task force for spiseforstyrrelser og selvskade. Task forcen har repræsentanter fra både børne- og voksenområdet, myndighed og tilbud. Derudover har der været specifikke indsatser til målgruppen, som en del af to projekter, hvoraf det seneste afsluttes med årsskiftet. I tovholdergruppen har Holstebro været repræsenteret ved psykolog og myndighedssocialrådgivere fra både børne- og voksenområdet. Udbyttet fra deltagelsen har også her været viden- og erfaringsdeling. Derudover har Holstebro på møderne formidlet viden til de øvrige kommuner omkring forskellige tiltag, samarbejder mv., ligesom der også er tilbudt sagsparring.